

“Elm və təhsil” nəşriyyatı tərəfindən yeni tərtibatda hazırlanmış bu dəyərli vəsaitin müəllifi ixtisasca həkim, loqoped, psixoloq olmuş mərhum pedaqoji elmlər namizədi Muxtar Abbasovdur (1906–1962). Hələ 1948-ci ildə ilk dəfə Uşaq və Gənclər Ədəbiyyatı Nəşriyyatında buraxılmış kitab nitq nöqsanlığının müalicəsi mövzusunda Azərbaycanda yazılmış ilk elmi nəşr olub.

Elə buradaca təəssüf hissi ilə qeyd edək ki, kitab çıxandan düz 50 il sonra – 1998-ci ildə biri riyaziyyatçı, digəri isə mədəniyyətşünas olan iki “elm adamı” plagiatlıq edərək əsərdən gen-bol istifadə ilə onu öz imzaları ilə nəşr etdiriblər. Başqa sözlə desək, nə

Əsərdə verilən bir sıra sxemlər – səslərin məxrəcini göstərən palyatoqram və sair dərin təcrübi müşahidələrin nəticələri kimi dəyərli sayıla bilər. Müəllif loqopedlərin valideyn və müəllimlərlə qarşılıqlı fəaliyyəti zamanı nitq nöqsanlarının tezliklə islahı baxımından kitabın gərəkli olacağını bildirib.

Nitq qüsurlarının islahına aid kitab yenidən işıq üzü görüb

riyaziyyatçı kimi riyazi dəqiqlik prinsipi nə məhəl qoyublar, nə də başqasının irsinə qarşı mədəni davranış nümayiş etdiriblər. Beləcə, bu dünyada varisi qalmayan müəllifin əsəri “Uşaq tərbiyəsinin bəzi aktual problemləri” adı altında mənimsənilib.

Nə yaxşı ki, haqq nazilsə də, üzülmədi və indi, budur, Muxtar Abbasovun halal haqqı olan “Təlim-tərbiyə işində nitq nöqsanlarının islahı (ata-ana və müəllimlərə rəhbər)” kitabı özünün ikinci həyatına qovuşdu. Nəşrin ön söz yerində onun redaktoru, AMEA-nın müxbir üzvü, filologiya elmləri doktoru, mərhum professor Əbdüləzəl Dəmirçizadənin 1946-cı ildə yazdığı maraqlı qeydləri də yer alıb. Görkəmli alimin həmin qeydlərindən bəzi fikirləri yada salmaq yerinə düşər: “Dilimizdə nitq nöqsanlarının islahına aid olan bu ilk əsəri yazmaqda xeyirli bir işə qədəm basmış olan M.Abbasov yoldaşın əsərində bir sıra orijinal cəhətlər də vardır. Xüsusən burada Azərbaycan dilinə xas olan səslərə aid verilən izahat və bunlarla əlaqədar olan nöqsanların islahı yolları diqqəti cəlb edən və maraqlı cəhətlərdir”.

Muxtar Abbasov Bakıda ali tibb təhsili almış, uzun illər pedaqoji institutda müəllim işləmişdir. Onun adıçıkilən əsərdən başqa, əlifba və savad təliminin psixoloji aspektləri haqqında kitabları da olub. Muxtar Abbasov uzun illər uşaqların erkən yaşlarında təsadüf edilən pəltəklik, kəkələmə kimi qüsurların müalicəsi ilə məşğul olub və dürüst, aydın nitqli vətəndaşlar yetişdirməklə məşğul olmalı mütəxəssislərə belə bir yardımçı vəsait yazaraq araya-ərsəyə yetirib. Qeyd edək ki, onun sözügedən kitabı bu gün də nitq qüsurlarının müalicəsində aktuallığını itirməyib və indi latın qrafikası ilə təkrar çapı təqdirəlayıqdır.

Əsərdə həm nitq qüsurlarının profilaktikası, həm də yazı nöqsanları, disqrafiya və onların islahı üsulları, eşidən lallıq (alaliya) kimi məsələlər araşdırılıb. Əsəb sistemi və psixika əsasında baş verən nitq pozuntularından da bəhs olunub.

Kitabı ikinci nəşr çapa hazırlayan Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş mütəxəssisi, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, “Elm və həyat” jurnalının redaktor müavini Ülkər Hüseynovadır. Xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, böyük zəhmət bahasına başa gələn kitabın nəfis tərtibatda yeni nəşri həm müəllif hüquqlarının bərpası və ədalətin zəfər çalması baxımından gərəkli bir addımdır. Vacib olan bir cəhət də bundan ibarətdir ki, aktuallığını itirməmiş araşdırmalar valideyn-müəllim-loqoped üçbucağının, eləcə də ali məktəb tələbələrinin geniş istifadəsinə verilən bir töhfədir.

Ə.DOSTƏLİ,
“Xalq qəzeti”